

VASİYETNAMELERİN AÇILMASI VE YERİNE GETİRİLMESİ

Mehmet DEMİR (*)

GİRİŞ

Mirasbırakanın ölümü yada gaipliğine karar verilmesi üzerine açılan mirasın (MK. m. 517), yasa gereği veya ölüme bağlı hukuksal işlem (Miras Sözleşmesi yada vasiyetname gibi) sonucu miras hukuku ilişkisine giren ilgililere güvenli bir biçimde geçebilmesi için, bazı koruyucu önlemlere başvurulması zorunluluğu vardır. Bu önlemler arasında, kanunda sayılan ve belli durumlarda başvurulmuş terekenin yazımı ve mühürlenmesi, resmen idaresi ve vasiyetnamenin açılması gibi yasal "ihtiyati tedbirler" dışında, yetkili sulh yargıcı tarafından takdir hakkına dayanılarak, gerekli ve zorunlu görülüp, alınan diğer tedbirler belirtilebilir.

Seminer çalışmamızın konusu olan "Vasiyetnamenin Açılması ve Yerine Getirilmesi" ile ilgili olarak, Medeni Kanun tarafından özel ihtiyati tedbirler konulmuş ve böylelikle mirasbırakanın daha sağlığında iken, ölümünden sonra yerine getirilmesini istediği son arzularını, emir ve kararlarını içeren vasiyetnamesine önem verilerek üstünlük tanınmıştır. Gerçekten de, bir ölüme bağlı tasarruf şekli olan vasiyetnamenin açılması ve daha sonra da tenfizi (yerine getirilmesi), aynı zamanda mirasbırakanın vasiyetname yoluna başvurarak gerçekleşmesini istediği ve vasiyetnamesinin maddi içeriğini oluşturan belirli mal vasiyeti, mirasçı atanması, vakıf kurma, mükellefiyet ve şart, ikameler (olağan-olağanüstü),

(*) Yahyalı Hakimi.

vasiyeti tenfiz memuru tayini, evlilik dışı bir çocuğun tanınması, taksim kuralları koyma gibi konuların da sağlam ve güvenceli bir biçimde yerine getirilmesi demektir.

Bu nedenle konu ile ilgili olarak; öncelikle, vasiyetname ve mirasın intikali hakkında genel bilgiler verilmeye çalışıldıktan sonra, vasiyetnamenin açılmasında izlenecek süreç ve uyulması gerekli prosedür belirtilerecek, yerine getirilmesi aşamasında vasiyetname ile ilgili kişiler (özellikle, yabancı bir kişinin vasiyetnamesinin açılması ve yerine getirilmesi aşamasında vasiyetname ile yabancı birine miras bırakılması yada bir vasiyet alacağı sağlanması halleri) ve konusunu oluşturan şeyler (taşınır yada taşınmaz bir mal veya alacak hakkı) bakımından önemli görülebilecek hukuksal saptamalar yapılmaya çalışılacaktır.

§ I. VASİYETNAME VE MİRASIN İNTİKALİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

A. VASİYETNAME

1. Anlamı: Vasiyetname bir kişinin, ölümüne bağlı olarak gerçekleşmesini arzu ettiği istek, emir ve kararlarını içeren, tek taraflı ve belli birine yöneltme zorunluluğu bulunmadan (varması gerekli olmayan) yaptığı, ölümüne bağlı bir hukuki işlem türüdür (1). Vasiyetname, bu anlamda olmak üzere, İsviçre ve Türk Miras Hukukları bakımından mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf konusundaki iradesinin ortaya çıkış biçimi ile ilgili bir ölüme bağlı hukuki işlem türü olarak görülmektedir.

Öte yandan, birden fazla mirasbırakan yada vasiyetçinin biraraya gelerek tek ve aynı vasiyetname içinde ölüme bağlı iradelelerini açıklamaları halinde söz konusu olan ortak (müşterek) vasi-

-
- (1) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, Hiç Değiştirilmemiş 3. Baskı, İstanbul-1987, s. 261; EREN, Fikret: Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara-1966, s. 5; OĞUZMAN, M. Kemal: Miras Hukuku, 5. Baskı, İstanbul-1991, s. 102-103, ayrıca yazarın vasiyetnameden farklı bir kavram olması nedeniyle vasiyetin anlamı hakkındaki açıklaması için bkz. s. 158-160.; İMRE, Zahir/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku İstanbul-1993, s. 48-49; AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet: Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, s. 74-75; GÜRSOY, Kemal Tahir: Türk Medeni Kanun Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti, Ankara-1955, s. 4-5.

yetname, ne yukarıda tanımlanan anlamda bir vasiyetname ne de miras sözleşmesi anlamında bir ölüme bağlı tasarruf şeklidir (2). Ortak vasiyetnamenin, miras sözleşmeleri yapma olanağını tanıyan bir miras hukuku sistemi bakımından pek fazla bir pratik önem ve yararı olmamakla beraber; özellikle karı-kocanın birlikte aynı belge içinde vasiyetname yapma iradelerini açıklamada ya da birbirine bağlı vasiyetname yaparak karşılıklı olarak birbirleri lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunmadan da vasiyetname yapma yolu tanınması nedeniyle, avantajlı yönleri bulunmaktadır (3). Ancak, hukukumuz bakımından vasiyetname ile tek taraflı ölüme bağlı bir iradenin açıklanması şekli kastedildiği için, ortak vasiyetnameye izin verilmemiş olması nedeniyle bunların açılması ve yerine getirilmesi üzerinde durulmayacaktır.

Bu arada önemle belirtilmelidir ki, vasiyet ve vasiyetname terimleri arasında karışıklığa yol açmaya elverişli bir yakınlık görülmesine rağmen bu ikisi farklı anlamlara gelir. Öncelikle vasiyet denildiğinde hukuksal açıdan vasiyetçi iradesinin maddi konusunun (içeriğinin), terekeye dahil olan veya tereke değeri üzerinden karşılanacak malvarlıksal bir değer karşılıksız (yani bir karşı edim alacağı talebine yol açmadan) olarak birine yöneltmek olduğu deyimlenmek istenir (4). Vasiyetname ile anlatılmak istenen ise, şekli anlamda ölüme bağlı bir hukuksal işlem aracı olarak, mirasbırakanın vasiyet yapma iradesini vasiyetin içerik ve konusunu belgeleyen ve ölüme bağlı iradenin açıklanmasına yarayan bir işlem biçimi olmasıdır. Vasiyet ile vasiyetname arasındaki ayrımı güçleştiren bir diğer noktanın da, Medeni Kanunumuzun 449 (ZGB Art. 467) ve 462 (ZGB Art. 482) gibi maddelerinde, miras sözleşmesinin yanı sıra vasiyetname olarak değil de vasiyet biçiminde yanlış ve yerinde olmadan yapılan çevirisi olduğu söylenebilir (5).

(2) OĞUZMAN, s. 103; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 129-132; AYİTER/KILIÇ-OĞLU, s. 81.

(3) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 130.

(4) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 259.

(5) GÜRSOY, Kemal Tahir: Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet, AHF, C. X, s. 475 vd.

2- Hukuki Niteliği : Vasiyetnamenin, hukuki bir kavram olarak ne anlama geldiği, ne gibi unsurları içerdiği hakkında yukarıda belirtilen açıklamalardan hukuki nitelik bakımından; mirasbırakanın malvarlığı üzerinde tek taraflı olarak yaptığı ve ölümüne kadar geri almak hakkına sahip olduğu şekli bir ölüme bağlı işlem türü olduğu belirtilmelidir.

Bununla birlikte, geniş anlamda ölüme bağlı hukuksal işlemler arasında vasiyetname miras sözleşmesinden farklı olarak, kişiye bağlı olma, her zaman geri alınabilme ve tek taraflı olma bakımlarından mirasbırakanın mutlak olarak iradesine bağlıdır. Ayrıca maddi konusu (içeriğini) mirastan feragatin, ölüncüye kadar bakımının veya tenfizi bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamaların dışında kalan tasarrufların oluşturması da önemli ayırtedici özellik olarak karşımıza çıkar (6).

3- Türleri: TMK. tarafından diğer hukuk düzenlerinde de olduğu gibi vasiyetnamenin, sağlararası hukuksal işlemler ile miras sözleşmelerine oranla daha fazla kesinlik ve açıklık gereği göstermesi ve mirasbırakanın vasiyet etme özgürlüğünün korunması düşüncesi ile şekle bağlı ve merasimli bir süreç öngörülmüştür. Bu düzenlemenin yani şekil zorunluluğunun, yararlı ve sakıncalı yönleri hakkında görüşler bulunmakla birlikte; vasiyetçi-mirasbırakanın iradesinin ölümünden önce ciddi ve titiz bir biçimde oluşturup açıklaması ve ileride mirasçılar, vasiyet alacaklıları ile, 3. kişiler (mirasbırakanın yada bir mirasçının alacaklısı olanlar) arasında tereke üzerinde yoğunlaşacak olası miras hukuku uyuşmazlıklarının çözümünü kolaylaştıracaktır. Bu nedenle, vasiyetname türlerinin bu şekil zorunluluğuna bağlı kalınarak ikisi olağan biri ise, olağanüstü olmak üzere üç tür vasiyetname yapma olanağı kanunen kabul edilerek etraflıca düzenlenmiştir (TMK. m. 478-491; ZGB Art. 498-511; BGB J 2064, 2230/1, 2245-2258).

Medeni Kanunun 478. maddesinde vasiyetname şekilleri sırası ile resmî vasiyetname, mirasbırakanın el yazısı ile vasiyetname yada sözlü vasiyetname olarak kabul edilmiştir. Resmî ve el yazısı

(6) EREN, s. 8-9; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 257-258.

ile vasiyetname şekillerinden birine vasiyetçi-mirasbırakan her zaman kanunda öngörülen biçimsel koşullar altında yapma olanağına sahip iken, sözlü vasiyetnameyi ancak istisnai durumlarda ve özellikle diğer iki vasiyetname türüne başvurma olanağına sahip olamaması durumunda yapabilir. Şu durumda, sözlü vasiyetin kanunda belirtilen ve sınırlandırılan uygulama alanı içinde,sonradan yazılı şekle bağlanması zorunluluğu bulunur ve hükümleri geçicidir (eğer vasiyetçi olağanüstü durumlardan kurtulursa vasiyetname kanunen hükümsüz kalacaktır) (7).

B- MİRASIN İNTİKALİ

Mirasın intikali denilince bundan anlaşılması gereken, mirasbırakanın ölümü yada gaip ise, hakkında gaiplik kararının verilip kesinleşmesi ile terekesini oluşturan aktif ve pasiflerin mirasçılarına (yasal ve atanmış) tümünden ve kendiliğinden geçmesidir. Mirasın bu şekilde intikali yanında; lehine belirli bir mal vasiyet edilen vasiyet alacaklılarına (musalehlere) cüz'i halefiyet yolu ile o malın kendisini veya değerini terekeden karşılanarak geçirilmesi de, mirasın intikali konusu ile ilgilidir.

MK. m. 517 ve 526. hükümleri uyarınca mirasbırakanın ölümü veya MK. m. 31 hükmüne göre, hakkında gaiplik kararı verilmesi halinde, miras ölünen son ikametgahındaki sulh mahkemesi yargıcı tarafından açılacaktır. Mirasın, mirasbırakanın son ikametgahında açılması üzere, özel ve bağımsız bir malvarlığı olarak kendisinin geriye bıraktığı tereke ile ilgili olarak kanun, yetkili ve görevli sulh yargıcına, ilgili mirasçılar ve vasiyet alacaklılarının (ilgililer çevresi) bilgilerini ve katılımların sağlayarak mirasın intikali öncesinde bir takım genel ve özel nitelikte ihtiyati tedbirleri göstermekle kalmamış; bu gibi işlemlerin (tereke tespiti ve değerlendirilmesi, yazımı, mühürlenmesi, ölüme bağlı tasarrufların ve özellikle vasiyetnamelerin açılması; resmi idare ve tasfiye, vasiyeti tenfiz memuru atanmış ve görevde ise denetimi gibi) yapılmasından ayrı olarak, yargıca takdirine göre gerekli gördüğü diğer

(7) AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 93; OĞUZMAN, s. 145; Ayrıca bkz. MKM. 488 hükmü; Bu konuda yani sözlü vasiyetname ile ilgili olarak yapılacak tesbit ve tenfiz işlemleri hakkında bkz. Y.2.H.D. 7.6.1971, 3866-3666 (RKD. Kasım-1971, s. 379).

bir ihtiyati tedbire başvurma konusunda mirasbirakanın ve terekenin yararına olarak bir serbesti alanı tanımıştır (8).

Mirasın açılması konusuna girmeden önce, Medeni Kanunumuz tarafından mirasın intikali konusunda benimsenen pozitif sistem üzerinde kısaca durmak gerekir:

1- Medenî Kanunun kabul ettiği intikal sistemi: Mirasın açılması ve kazanılması ile ilgili Medeni Kanun'daki hükümler birarada değerlendirildiğinde; mirasın intikali konusunda kanunumuzun külli ve cüz'i halefiyet ilkelerine göre yasal ve atanmış mirasçılar külli halef sıfatı ile mirasın açılması anında tereke üzerindeki aynı hakkı tümünden kendiliğinden kazanacakları (m. 517 ve m. 539. hükümleri); lehine muayyen bir mal vasiyet edilen ve vasiyet olunan şey üzerinde cüz'i halef sıfatı ile sadece kişisel bir talep (alacak) hakkı elde eden vasiyet alacaklılarının ise o şeyin veya üzerindeki bir hakkın kendilerine devredilmesini isteyebilecekleri kabul edilmiştir (MK. m. 464, 541-543 hükümleri).

Her mirasın intikali olayında uygulanacak olan, MK. 15. Babını oluşturan 517-530. m. hükümleri ve özellikle konumuzu ilgilendiren vasiyetnamelere özgü özel ihtiyati tedbirleri düzenleyen MK. m. 535-538 hükümleri ile genel ihtiyati tedbirlere ilişkin m. 531-534 hükümlerinin konuluş amaçlarını ve uygulama alanlarını yakından inceleme, mirasbirakana ait terekeyi oluşturan ve ekonomik değer taşıyan mal, alacak ve değerlerin gerçek hak sahiplerine intikaline ilişkin sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır. Kısaca; MK.muzun öngördüğü intikale ilişkin pozitif sistemin anılan bu yasal kuralların uygulanabilirliğini sağlamak yönünde yakın bir ilişkisi vardır. Bu şekilde, ilke olarak vasiyetname düzenleme serbestisini ve tasarruf nisabını serbestisini) kabul edip mirasbirakanın iradesini esas alan kanunumuzun ferdiyetçi (bi-reyselci) görüşüne bağlı kalınmış olacaktır.

(8) ÖNDER, Akil: Miras Hükümlerinden Terekeye Müteallik İhtiyati Tedbirler, A.D., S. 10 (1943), s. 208 vd. özellikle s. 206; ÜLGENALP, Nuri: Mirasın Açılması-İhtiyati Tedbirler, AD., S. 10 (1944), s. 831; İNAN, Ali Naim: Miras Hukuku, A.Ü.H.F. Yay. No. 464, 2. Baskı, Ankara-1982, s. 303; İMRE/ERMAN, s. 276.

2- Mirasın Açılması

Bir kimsenin ölümü yada gaip ise hakkında gaiplik kararının verilmesi üzerine mirasbırakanın son ikametgahı mahkemesine miras MK. m. 518 hükmü gereğince, mirasbırakanın intikal konusu bütün malvarlığının oluşturduğu mirası (terekesi) açılır. Mirasın açılması ile (eğer mirasbırakan hakkında gaiplik kararı verilmişse) mirastan yararlanacak kimselerin MK. m. 526'ya göre, gaibin bir gün ortaya çıkması yada üstün nitelikli bir hak sahibi kimsenin varlığını öğrenme olasılıkları nedeni ile kendilerine miras konusu mallar teslim edilmeden önce teminat gösterme yükümlülüklerini yerine getirmek zorunluluğu vardır. Teminat, anılan olasılıklarla karşılaşma sonucunda geri verme yükümlülüğünün yerine getirilmesini garanti altına alır ve bütün mirasçılar için bu yükümlülük sözkonusu olduğundan pratik önemi dikkat çeker.

Öte yandan açılan mirasın bu aşamada iki önemli hukuki etkisi sözkonusudur. Bunlar:

a- Mirasçılık Ehliyeti: Mirasın açılmasına bağlanan ilk önemli hukuki etki ve sonuç, mirasın, mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ bulunan yasal ve atanmış mirasçılara tünden ve kendiliğinden geçmesidir. Şu durumda mirasbırakanın ölümü ile açılan miras üzerinde mirasçılık sıfatının bulunması, intikal muhatabı olmak bakımından önem taşır. Yasal yada atanmış bir mirasçı olarak miras hakkını elde etme kısaca; hakkında mirasdan mahrumiyete yol açan bir neden (MK. m. 520/1-4b) bulunmaksızın, mirasçı olabilme ehliyeti taşıma (MK. m. 519/c.1 ve MK. m. 8 hükümleri) ve son olarak mirasın açıldığı anda sağ olma şartlarına bağlıdır (9).

Bu arada belirtmelidir ki, gaiplik kararı üzerine mirasın açılması sonrasında (MK. m. 34/3 ve m. 526 vd. hükümleri) mirasbırakanın bıraktığı mirasta hak sahibi olabilme, teminat gösterme ve kanunen öngörülmüş olan süreler içinde (-ki bu süreler gaiplik nedenine göre MK. m. 526 da gösterilmiştir) gaibin yada üstün bir

(9) AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 216-223; OĞUZMAN, s. 301 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 525; İMRE/ERMAN, s. 260 vd.

hak sahibinin ortaya çıkması hallerinde yerine getirilecek olan geri verme yükümlülüklerine bağlıdır.

b- İntikale bağlı tedbirler: Mirasın açılması üzerine, mirasın intikalini güvence altına almak, mirasın kendiliğinden ve tüm olarak mirascılara intikali ilkeleri yüzünden ileride karşılaşılabilecek tehlikeli durumlara yol açmamak düşüncesi, birtakım ihtiyati nitelik gösteren tedbirler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu tedbirlerin nelerden ibaret olduğu, amacı, konusu ve sınırları ile yetkili makamların aşamalara göre kimler olduğu MK. ve VVMT. tarafından ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Hemen belirtilmelidir ki, ilgili maddelerde öngörülen hükümlerle, iki amacın gerçekleştirilmesi istenmiştir. İlk amaç, mirasın mirascılara doğru, düzgün ve tam olarak intikalini sağlamak, dahil mal, alacak ve değerlerin ölüm anındaki durumlarını korumak, terekeden uzaklaşmalarına engel olmaktadır.

İntikal öncesi alınan geçici tedbirler ve mirasın açılması üzerine intikal edecek olan terekenin yazımı (mühürlenmesi ve defterinin tutulması) ve resmen idaresi gibi genel olarak tereke ile ilgili ihtiyati tedbirlerin yanında mirasbırakanın ölümünde geride bıraktığı bir yada birden çok vasiyetnamesinin açılması ile ilgili özel tedbirler, yetkili sulh yargıcı tarafından re'sen yada miras ehil olarak (miras hakkını elde eden) mirasbırakanın mirasçılarında birinin (yasal yada atanmış) istemi üzerine alınacaktır (MK. m. 531/1, c. 1; VVMT, m. 29/2). Şimdi bu tedbirlerin neler olduğunu izlenecek olan süreç içinde yakından ele alıp inceleyelim.

ba- Terekenin mühürlenmesi ve defterinin tutulması (yazımı): Tereke mallarının kaybolmasına engel olmak için, açılan miras oluşturdukları sırada ne durumda idiyse aynen o şekilde mirasçılara ulaşmasını sağlamak amacıyla genel olarak terekeyi ilgilendiren ilk tedbir, terekenin saptanması ve yazımı ile ilgilidir (MK. m. 532; VVMT. m. 30-32)-(10).

Bu tedbirin ilk aşamasında tesbite konu edilen terekeyi oluşturan mal, alacak ve hakların güvence altına alınması amacıyla

(10) Bu tedbirler konusunda daha ayrıntılı bilgi için bkz. DALAMANLI, Lütfi: Miras Hukuku Tatbikatı, Açıklamalı-Örnekli-İçtihatlı, Ankara-1975, s. 290 vd.; ÜLGENALP, s. 831 vd.

terekekenin mühürlenmesi işlemi yapılacaktır. Bu amaçla örneğin, terekeyi oluşturan malların gerek mirasçılar gerekse üçüncü kişiler tarafından terekeden çıkartılması tehlikesine karşı bunları koruma altına alarak (uygun biçimlerde örneğin, mirasbırakan lehine keşide edilmiş bir çek yada bononun, ona ait bir altın kol-yenin bir kasada saklaması gibi) kilitlemek ve mühürlemek gibi yollarla fiili tasarruflara engel olunacaktır (11). Ancak buna rağmen, terekeye giren ve mühürlenmiş bu mallar üzerinde mirasçıların hukuken tasarruf yapma hak ve yetkileri yine vardır ve buna mühürleme işlemi yapmış olmakla engel olunamaz (12). Mirasın açıldığı ve geçtiği anda terekeyi oluşturan bütün aktif ve pasiflerin yetkili mahkemece bir deftere yazımı suretiyle saptanması, MK. m. 532'de düzenlenmiş terekeyi ilgilendiren genel bir ihtiyati tedbirdir (13). Bu ihtiyati tedbirin alındığı tarihin aynı zamanda mirasçılara mirası ret haklarının da başlangıcını daha ileri bir tarihe götürmesi nedeniyle önemli bir hukuki sonucu vardır (MK. m. 547) (14).

Şu durumda mühürleme ve deftere geçirme işlemlerinin terekenin istikrarını korumaya yönelik olarak ilk etapta başvuru ihtiyati tedbirler olduğu belirtilmelidir. Ayrıca bu iki genel tedbirin özellikle terekedeki bazı mallarla (ki bunların özellikle tespit ve muhafazası yapılmazsa kaybolmaları, değerlerinin azalması tehlikeli bulunan mallar olması halinde) ilgili olduğu ve bu arada taşınmazların yazımı suretiyle saptanmasına gerek olmadığı da söylenir (15).

(11) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 565.

(12) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 565-566.

(13) TOUR, Pierre: İsviçre Medeni Kanunu'nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı (çev. Amil Artus), Son Kısım, Ankara-1957, s. 402-403; ÖNDER, s. 208-209; Mirasçılarının terekenin ihtiyati tedbir olarak yazılmasını her zaman isteyenecekleri hakkında görüş ve açıklaması hakkında ise bkz. ÜLGENALP, s. 835-836; Bu konuda ayrıca Yargıtay'ın MK. m. 532 hükmündeki bir aylık sürenin başvurma süresi olmayıp, tesbit ve defter tutma işlemlerinin düzenleme süresi olduğunu kabul eden kararı için bkz. Y. 2. HD., 27.1.1987, 11428-453 (anılan karar için bkz. İNAL, Nihat: Uygulamada Miras Davaları, Eskişehir-1994, s. 202).

(14) MK. m. 279 uyarınca vasiinin tuttuğu defter ile 559. maddedeki resmen tutulan defterleri arasında fark vardır. Bu konuda bkz. KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 566; TUOR, s. 403.

(15) Mühürleme ve defter tutma yollarına hangi hallerde başvurulabileceği

**bb- Terekenin Resmen İdaresi (MK. m. 533,
VMT. m. 33-34):**

Mirasbırakanın ölümünden önce terekesini idareye ve yaptığı vasiyetleri yerine getirme konusunda bir memur tayin etmemişse (MK. m. 533/f.2), terekenin resmen idaresi yetkili yargıcının ataması üzerine idare edilmesi sözkonusu olabilir. Bu durumda sulh yargıcının resmen idare eden üzerinde denetim, Resmen idare süresince devam edecektir (16).

Hakimin mirası resmen idareye doğrudan doğruya emredebileceği durumlar Medenin Kanununun 533. maddesinde dört bend olarak gösterilmiştir. Dördüncü bend hükmündeki, kanunen muayyen olan diğer hallerin ne olduğu VVMT. nin 33. maddesinde "4-Medeni Kanununun 470, 498, 526 ve 574'üncü maddelerinde uygulandığı hallerde" denilerek açıklığa kavuşturulmuştur.

Hakim, resmen idareyi gerektiren nedenin ortadan kalkması üzerine terekenin resmen idaresinin sona erdiğine ilişkin olarak terekeden el çekilme kararını hemen verecektir. Resmen idarenin sona erdiğine karar verilmesinden itibaren, resmen idare ile görevli memur tarafından, en geç bir hafta içinde idare süresince yapılan iş ve işlemleri gösterir bir rapor düzenleyerek hakime ve daha sonra da mahkeme tarafından ilgililere verilmesi gerekir (MK. VVMT. m. 34).

Mirasbırakanın vesayet altında bulunması durumunda onun vasisine terekeyi resmen idare görev ve yetkisi verilmiş olması, vesayete ilişkin MK. hükümlerinin ve bu arada özellikle MK. m. 409'da düzenlenen sorumluluk kuralının uygulanmasını gerektirir (17).

Terekenin resmen idaresi süreci içinde, sulh yargıcının, mirasbırakanın mirasçısı olup-olmadığını bilmemesi veya tümünün

konusunda pozitif düzenleme için bkz. MK. m. 532 ve VVMT. m. 30 hükümleri: Mühürlenmiş ve deftere geçirilen mallar üzerinde mülkiyet ihtilafı açılacakayrı bir istihkak davasında karara bağlanacaktır. Bkz. Y. 2. HD., 2.5.1985, 4018-4236 (İNAL, s. 202).

(16) OĞUZMAN, s. 318; İMRE/ERMAN, s. 280; İNAN, s. 308-309.

(17) İMRE/ERMAN, s. 281.

sayısını kesin olarak öğrenememesi halinde, MK. m. 534 gereğince üç ay içinde mirasbırakan karşısında sıfatlarını bildirmeleri için ilgililere ilan yolu ile çağrı yapması gerekir. Yapılan bu çağrının sonucunda tespit edilen mirasçılara tereke teslim edilir. Ancak, çağrıya rağmen hiç bir mirasçı ortaya çıkmazsa tereke mirasbırakanın en son mirasçısı olan Devlete teslim edilecektir (MK. m. 418, m. 534/f.2).

bc- Mirasçılarının Tesbiti İle İlgili İhtiyati Tedbir (MK. m. 534):

Mirasçılarının kim olduklarının ve sayılarının bilinmemesi halinde Medeni Kanununun 534. maddesi ile sulh yargıcına mirasbırakanın mirasçılarını tespit ile ilgili olarak bir ihtiyati tedbir kuralı öngörülmüştür. Bu madde hükmünde aynen "Sulh hakimine, müteveffanın mirasçısı bulunup bulunmadığı tahakkuk etmez yahut mirasçılarının adedi taayyüm edemezse; üç ay içinde sıfatlarını beyan etmek üzere alakadarlar, ilanla davet edilir. Bu müddet içinde sulh hakimine hiçbir müracaat vaki olmaz ve mirasçılarının mevcudiyeti sabır istihkak davası hakkı mahfuzdur" denilmek suretiyle, sulh yargıcına mirasbırakanın mirasçılarını tesbit amacıyla üç ay içinde sıfatlarını bildirmek üzere, ilgililere ilan yoluyla çağrı yapma yükümlülüğü yüklenmiştir (18).

Maddedeki üç aylık sürenin başlangıcının, yapılan ilan tarihi olduğu ve bir kere yapılmasının yeterli olduğu kabul edilmektedir (19). İlanın yapılmasından sonra, mirasçılarının sıfatlarını kanıtlayarak ortaya çıkmasıyla tereke üzerinde Medeni Kanununun 533. madde 2 ve 3. bendleri gereği yapılan resmen idareye son verilerek, miras bu kişilere teslim edilir. Üstün hak sahiplerinin, miras sebebiyle açacakları istihkak davası hakkı saklı olmak üzere, ilan sonrası hiç mirasçı çıkmaz veya çıkmalarına rağmen mirasçılık

(18) "Vasiyetnamenin tenfizi ve malların teslimi davasında, önce 534 ve 536. maddeler gereğince ilan yapılır ve ilgili mirasçılar davet olunur ve sonuçta göre karar verilir". Y. 2. HD., 13.1.1961 t., 6560-321 (İlmi Kazai İçtihatlar Dergisi, 1961, s. 17-18, s. 1310). Benzer kararlar için bkz. Y. 2. HD., 21.6.1979, 4928-5153 (İNAL, s. 206); Y. 2.HD., E. 8448, K. 9305, 15.10.1993 t. (YKD., c. 20, Eylül 1994, S. 9, s. 1420-1421).

(19) ESCHER, Arnold: Das Erbrecht, 2. Abt., Der Erbgang (art. 537-640) 3. Aufl., Zürich-1960, Art. 555, N. 3, s. 81; İNAN, s. 312.

sıfatlarını, kanıtlayamazlarsa, miras kanunen devlete geçecektir (MK. m. 448 ve m. 534/2.f hükümleri gereği):

bd- Vasiyetnamelerle İlgili Olarak: Medeni Kanunumuz yukarıda terekeye yönelik genel nitelikli ihtiyatı tedbirlere göre daha özel tedbirler ve usuller öngörülmüştür. Bu aşamada, mirasbırakanın bir yada birden çok vasiyetnameyi ölümünden geriye bırakılması, mirasın külli halefiyet uyarınca intikalinden önce hem terekeye hem de vasiyetnamelere ilişkin olarak gerekli tesbit ve garanti altına alma yolları söz konusudur. Bunların geçici birer düzenleme olduğu hemen belirtilmelidir. Aynı zamanda, mirasın intikalini düzenleyen yasal kurallar uyarınca yetkili mahkemece yapılan geçici nitelikteki takdiri bir işlem olarak yapılan tereke zilyedinin belirlenmesi yada mirasbırakanın vasiyetnamesini onun ölümünde elinde tutan veya eline geçiren belli kişilere vasiyetnameyi açacak yetkili ve gerekli makama teslim ve tevdi yükümlülüğü ile daha sonrada bu vasiyetnamenin içeriğinin ilgililerine resmi yoldan bildirilmesi yükümlülüğünün yerine getirilmesi söz konusudur. Buna karşılık, mirashukuku ilişkisinin somut ve maddi içeriğini kesin olarak düzenleme ve özellikle de vasiyetnamenin geçerliliği hakkında bir karar verme, vasiyetnameyi açan makamın değil, aksine mirasa ve vasiyete ilişkin esas hukuki ilişkiyi düzenlemeye yetkili mahkeme hakiminin yapacağı bir iştir (20).

Sulh yargıcı tarafından, kendisine teslim yükümlülüğü kanunen getirilen kişilerin (ZGB Art. 556/ABs. 2; TMK. m. 535/f.2) vasiyetnameyi veya vasiyetnameleri tevdi etmesi üzerine, ilgilileri de dinleme fırsatını araştırarak, terekenin geçici olarak kimin fiili egemenliği altında olacağına karar verilecektir (MK. m. 536/2.f) (21).

(20) ESCHER, Art. 556-559, s. 82-83. Ayrıca bkz. Y. 2. HD., 5.1.1951, 8077-98 (DALAMANLI, s. 306); 2. HD., 13.12.1968, 6723-7100. Anılan karar için bkz. YAZICI, Hilmi/ATASOY, Hasan: Şahıs, Aile ve Miras Hukukunda Yargıtay tatbikatı, Kanun Metni-Açıklama ve Emsal İçtihatlar, s. 1169-1170.)

(21) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 577 (Aynı sayfada dpn. 40 ve 41'deki açıklama); ESCHER, Art. 556, N. 10, s. 90-91 "Die Provisorische Regelung des Besitzes" başlığı altındaki açıklamalar; OĞUZMAN, s. 321 ve dp. 64 a; AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 213; İMRE/ERMAN, s. 282.

Şimdi vasiyetnamelere özgü olarak Medeni Kanun tarafından öngörölmüş bulunan ve özel ihtiyati tedbirler olarak görölen, vasiyetnamelerin açılması prosedürü ve sürecine giren tevdi-teşlim yükümlölüğünü, açılma yöntemi, ilgilileri açılan vasiyetname suretinin tebliği konularına geçebiliriz.

Ş2- VASİYETNAMENİN AÇILMASI PROSEDÜRÜ

A- Vasiyetnamenin Tevdii Yükümlölüğü

Bu yükümlölüğün, her şeyden önce mirasbırakanın atanmış veya vasiyet alacaklısı sıfatını kazanmış mirasçılarının da tespiti ni sağlamak amacıyla getirdiğini söylemek gerekir. Amaç, mirasbırakanın ölümü üzerine sadece yasal mirasçılarını belirlemek değil, iradi miras hukukunu kabul eden miras hukuku sisteminde, mirasbırakanın iradesi ile son arzu olarak kendi terekesi üzerinde miras hakkı tanıdığı atanmış (mansup) mirasçılar ile lehine belirli bir mal yada hak vasiyet edilen vasiyet alacaklarını (musalehleri) da tam olarak belirlemektir.

MK. m. 535'te tevdi borcu kenar başlığı ile bu yükümlölük şu şekilde düzenlenmiştir: "Vefat zamanında çıkan vasiyetname butlanını istilzam eden bir nakısa ile malul görölse bile hemen sulh mahkemesine verilir. Vasiyetnameyi tanzim veya lufzedende daire veya hıfa deruhte eden veya müteveffanın evrakı arasında bulan her şahıs, bu borcu ifa ile mükelleftir." Şu durumda mirasbırakanın ölümünde ortaya çıkan vasiyetnamede iptali gerektiren bir sakatlık nedeni bulunursa bile her halükarda bu tevdi yükümlölüğünün yerine getirilmesine kanun, maddede anılan kişilere emretmektedir. Aynı şekilde birden fazla mirasbırakana ait vasiyetname ortaya çıkmışsa bunların hepsini birden yetkili sulh mahkemesine tevdi zorunluluğu vardır (TMK. m. 536/II, ZGB. Art. 557/III). Tevdi yükümlölüğü ile ilgili bu madde ve izleyen maddelerdeki (MK. m. 535 vd.) düzenlemeler için gerekli olan önşart gereği vasiyetnamenin açılmasındaki yetkili mahkemenin emanetine bırakmak, onun saklanılmasını daha sonra da içeriğinde ilgililerinin haberdar olmasını sağlamak prosedürünü işletmek bakımından önemlidir.

Tevdi yükümlülüğü sadece mirasbırakanın tek tarafı olarak yaptığı vasiyetnameleri için sözkonusu olup; bunun dışında mirasbırakanın yapmış olduğu miras sözleşmeleri (olumlu-olumsuz içerikdeki) için de kanun böyle bir yükümlülüğün yerine getirilmesini istememiştir (22). Bunun temel nedeni ise, miras sözleşmesinde taraf olan kişinin sözleşmedeki ifaya ilişkin yararını korumak konusunda gerekli dikkat ve özeni gösterebilecek imkân her zaman 'sahip oluşudur (23).

Kanun vasiyetnameler için böyle bir tevdi yükümlülüğünün yerine getirilmesini ilgili kişiler olarak gösterdiği kimselerden istemektedir. Öte yandan, eğer vasiyetnameyi bulan yada kendisine teslim yükümlülüğü getirilen bir kimsenin vasiyetnamenin gerçekliğinde haklı şüphesi varsa; gerçek hali vasiyetin yazıldığı belgenin korunmasını (özellikle mirasbırakanın temyiz gücünü bitirdikten sonra bulundu ise yada mirasbırakan daha sonraki vasiyetnamesi ile açıkça önceki bir vasiyetinden vazgeçmiş veya vasiyetname içeriğinde açık bir çelişki görülüyor veyahut da bulan kişi vasiyetnamede gösterilen tarihin yanlış olduğunu biliyor idiyse) sağlamak için bu şekildeki vasiyetnamelerin teslimi zorunlu şart olarak düzenlenmiştir. Aynı şekilde, eğer vasiyetnameyi mirasbırakan çizmiş olsa bile bu şartlar altında, bu çizimin failinin üçüncü bir kişi olup olmadığını yorumlamak imkanı olduğundan yine de teslim edilmelidir. Yine teslim yükümlülüğüne bağlı olarak yapılabilecek bu yorum MK. m. 448 (ZGB. Art. 508)'deki bir aylık sürenin geçmesinden sonra sözlü vasiyetin hükümsüzlüğünü belirlemede de söz konusu olur (24).

(22) ESCHER, Art. 556, N. 2, s. 86; Ancak doktrinde de belirtildiği üzere (OĞUZMAN, s. 321; KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, s. 576), her ne kadar miras sözleşmelerine tevdi borcu öngörülmemekte ise de, eğer miras sözleşmesinin bir şartı olarak vasiyetname niteliğini taşıyan, miras bırakanın tek tarafı bir irade beyanını içeren özel bir hüküm varsa, miras sözleşmesinin de tevdi ve açılma prosedürüne tabi tutulacağı haller vardır. Bkz. KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, s. 576-577; TUOR, s. 404-405. Ayrıca vasiyetnamenin saklanması ve yetkiliye tevdi konusunda bkz. BOLAK, A. Ertuğrul: Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul-1980, s. 958 vd.

(23) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ESCHER, Art. 556, s. 86-87.

(24) ESCHER, s. 87-88; Bundan ötürü, Yargıtay'ın sözlü vasiyet ile elyazısı vasiyetnameleri için Sulh hakimine tevdi zorunluluğunu kabul etmeyen uygulaması haklıdır (Bu konuda bkz. Y. 2. HD., 28.3.1978, 2387/2516. ŞENER, Esat: Eski ve Yeni Miras Hukuku Şerhi, Ankara-1988, s. 994).

Bu arada tekrar belirtilmelidir ki, vasiyetnameyi açan yargıcın bu vasiyetnamenin geçerli olup olmadığı sorunu hakkında bir karar verme yetkisi olmayıp, bu aşamada sulh yargıcının görev ve yetkisi tamamen idari niteliktedir. Geçerlilik esasa ilişkin bir hukuki sorun olduğu için, bu, esas hukuki ilişkiyi düzenleyecek yargıcın görevidir (25).

Teslim ve tevdi yükümlülüğünü mirasbırakanın ölümü anında vasiyetnameyi elinde bulunduran (fili egemenliği altında tutan), ölümden haberdar olduktan sonra hemen yerine getirmelidir. Bu yükümlülüğün bu şekilde yerine getirilmesi, vasiyetnameyi elinde bulunduran kişiler yani üçüncü bir kişi, yasal yada atanmış bir mirasçı, musaleh olabileceği gibi; vasiyetnameyi tutanağa geçirip düzenleyen veya koruması ve güvenliği altında tutan noter ve diğer mercilerdir. Şu halde, yapılan vasiyetnamenin türüne bağlı olarak teslim ve tevdi yükümlülüğünün yükümlüsü ve yerine getirilmesi biçimleri duruma göre belirlenecektir (26):

Buna göre örneğin; teslim yükümlüsü, bir emanet kabul eden bir yer olabileceği gibi sulh yargıcı, vasiyetnameyi saklayan mirasbırakanın yakın bir arkadaşı, kasasında vasiyeti tutan bir banka, bir avukat, açılması söz konusu edilen vasiyetname ile atanmış bir mirasçı yada mükellefiyet borcu yüklenilmiş bir yasal mirasçı veyahut da bunlardan başka vasiyetnameyi mirasbırakanın eşyası arasında bulan her hangi bir kimse olabilir (27). Anılan bu kişiler için sözkonusu olan yükümlülükten dolayı kişisel sorumluluklarının da bulunduğu belirtilmektedir (28). Yani, bu yükümlülüğün hiç yerine getirilmemesi yada zamanında yerine getirilmemesi sonucunda (29) ortaya çıkan zararların borçlar huku-

(25) GÜRSOY, (Mal Vasiyeti), s. 96; ESCHER, Art. 556, N. 5, s. 88.

(26) İMRE/ERMAN, s. 281-282; ESCHER, Art. 556 N. 5, s. 88 "III. Ablieferungspflichtige und Art der Ablieferung".

(27) ESCHER, Art. 556, N. 6, s. 88-89; Yazar "Unter der Sachse des Erblasser vorgefunden" sözcüklerinin (=miras bırakanın eşyası arasında bulunmuş), kavranması ve anlaşılmasındaki güçlüğü işaret etmektedir ki, bu yaklaşımı bizce de doğrudur. Gerçekten bu kullanılan sözcükler pek fazla bir açıklık taşımamakta ve vasiyetnamenin yorumundaki zorluğu artırmaktadır.

(28) ESCHER, s. 89, İMRE/ERMAN, s. 281-282.

(29) Ki bu ihlâl aynı zamanda mirastan yoksun kalma sonucunu da doğurur. Bu konudaki görüşü için bkz. OĞUZMAN, s. 320, dpn. 62 yollamasıyla bkz. s.

kunun genel kuralları uyarınca sorumlulukları her zaman gündeme gelebilir. Gerçi, MK.nun ilgili 535. maddesi hükmünde buna ilişkin bir özel sorumluluk kuralı öngörülmemiştir. Ancak buna rağmen, böyle bir durumda bu tevdi borcunu yerine getirmeyenin sorumluluğu borçlar hukuku genel kuralları (özellikle BK. m. 96 vd. ile 101 vd. hükümlerine) ve ilkelerine göre tazminat yükümlülüğünü gerektirir (30).

Vasiyetnameyi belirtilen şekillerden biri ile teslim alan sulh yargıcının Medeni Kanun 535. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince özel şartları öncelikle araştırarak, terekenin resmen idaresi yada geçici olarak yasal mirasçılardan zilyetliğine bırakmak konusunda genel bir ihtiyati tedbir olarak ta düşünüp, karar vermesi gerekir. Vasiyetnamenin bu aşamada zaten açılmış olması nedeni ile, vasiyetname konusu mal yada hakkı hemen atanmış bir mirasçıya yada bir vasiyet alacaklına teslim edemez (31). Çünkü böyle bir işlem, ancak vasiyetname ile ilgili hukuki ilişkinin esasını (maddi içeriğini) belirlemekle görevli yargıcın yetkisindedir; hiç bir şekilde de vasiyetname ile ilgili özel tedbirlere başvuran ve bu arada açılması prosedürünü yürüten makamın görevine girmez (32). Yargıç tevdiini müteakip vasiyetnameyi açtıktan sonra, terekenin geçici zilyedini belirlemeden yada resmen idaresine karar vermeden önce mutlaka imkan ölçüsünde ilgili kişileri dinleme yoluna da gitmelidir (33).

308 [ölüme bağlı tasarruf "yok" hükmünde ya da kesin hükümsüz (mutlak butlan) iken, gizlenmesinin mirastan mahrumiyet sebebi olmayacağı yazar tarafından kabul edilmektedir.]

(30) OĞUZMAN, s. 320-321; İMRE/ERMAN, s. 281-282; KOCAYUSUFFPAŞAOĞLU, s.576, İNAN, s. 310-311. Yazar bu yükümlülüğün ihlali, TCK. m. 508 ve 509. maddelerinde düzenlenmiş olan "emniyeti suiistimal" veya 348. maddede düzenlenen "evrakta sahtekârlık" suçlarının unsurlarını oluşturacağını belirterek, bu maddelerde öngörülen cezalardan biriyle cezalandırılabilme durumuna dikkat çekmektedir.

(31) AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 213.

(32) ESCHER, s. 88; Ayrıca Yargıtay ile ilgili olan şu kararı için bkz., Y. 2. HD., 3.5.1977, E. 3606, K. 3750 (DALAMANLI, Lütfi/KAZANCI, Faruk İlimi ve Kazai İçtihatlarla Açıklamak Türk Medeni Kanunu, C. III (md. 439-617), Miras Hukuku, İstanbul 1991, s. 428).

(33) OĞUZMAN, s. 321; TUOR, s. 404.

B- Vasiyetnamenin Açılması Yöntemi ve Bir Örneğinin Tebliği İşlemi

MK. m. 536'ya göre "Sulh mahkemesi, vasiyetnameyi teslim ettiği tarihten itibaren nihayet bir ay içinde açar." Bu madde hükmünü VVMT. m. 36/f.1,2.c. hükmü ile birlikte düşünmek ve uygulamayıda bu hükümlere göre yapmak gerekir (34).

Temsil edildikten itibaren bir ay içinde vasiyetname yetkili sulh mahkemesi yargıcı tarafından açılmak zorundadır. Açılma gününü saati ile birlikte sulh yargıcı tesbit ederek adresleri belli olan mirasçılara uygun göreceği bir yoldan mahkemede hazır olmalarını sağlamak amacı ile çağrı yapacaktır (VVMT. m. 36/f.2). Sulh yargıcının, bu çağrıyı yaparken muhatabı olan mirasçıların gelebilecekleri günü uygun bir şekilde belirlemesi gerekir. Yani, açılma gününü tespit ederken olabildiğince, gelme durumunda kalacak olan mirasçılara uygun olmasına da dikkat etmelidir. Gerekli ise, tatil günlerinde de açılması yoluna gidilmesi gerekebilir (35). Yapılacak olan çağrının her halükârda (yani normal davetiye ile veya ilan tebligat yolu ile) 7201 s. Tebligat Yasası hükümlerine uygun olması gerekiir (36).

Vasiyetnamenin açılmasında uygulanacak usulle ilgili olarak önemli bir noktada, açılma gününe usulünce çağrılan mirasçılardan gelenlerin huzurunda gelemeyenlerin ise yokluklarında; hiç birisi de gelmemişse buna rağmen vasiyetname açılarak bu durumun bir tutanakla saptanması gereğidir (VVMT. m. 36/f.3 ve 4). Açılma sonrası, mirasta hak sahibi olan ilgili kişilere (yasal ve

(34) VVMT. m. 36/f.2, c.2'ye göre ise; "...Ancak vasiyetçinin öldüğüne dair kesin delil mevcut olmadan vasiyetname verilmişse; bu delilin sağlanmasına kadar, vasiyetnamenin açılması geri bırakılabilir". Vasiyetnamelerin yerine getirilmesine karar vermeden önce yapılacak usuli işlemler uyulması ve taraf teşkili sağlanmasından sonra vasiyetnamenin açılmasına diğer mirasçılara iptal davası açabilme durumunu dikkate alarak tebliği zorunluluğu vardır. Bu konuda bkz: Y. 2. HD., 6.11.1986, 9176-9751 (İNAL, s. 211); Aynı şekilde yararına vasiyet yapılanlar vasiyetnamenin mirasçılara tebliğ edilip onları haberdar etmeden hiç bir şekilde açılmayacağı konusunda bkz. Y. 2. HD., 21.6.1983, E. 5376, K. 564 ile Y. 2. HD., 6.11.1986, E. 9176-K. 9751 (DALAMANLI/KAZANCI, Ş. 432).

(35) ŞENER, s. 996; OĞUZMAN, s. 321.

(36) ŞENER, s. 996.

atanmış mirasçılar, belirli mal vasiyeti alacaklıları, vasiyeti tenfiz memuru, mirası resmen idare ile görevli memur, vasiyet alacaklısının varsa vasisi, ıskat edilen; mükellefiyetin lehdarı ve bu arada bir tüzel kişinin organları ve benzerleri bu ilgililer kapsamına girer) (37). Açılan vasiyetnamenin bir örneği adresleri belli olanların adreslerine tebliğ, bilinmeyenlere ise ilanen tebliğ yolu ile duyurulur. Bu tebliğ masrafları terekeden karşılanır (MK. m. 537/f.1).

Maddede söz konusu ve açılma süresinin sınırı olan bir aylık sürenin başlangıcı, vasiyetnamenin (eğer birden çok vasiyetname varsa, en son vasiyetnamenin) (38) teslim tarihidir. Bu bir aylık sürenin geçmesi ancak, mirasbırakanın ölümünü kanıtlayacak bir kanıtın bu sürede elde edilememiş, ya da mirasçıların varlığının veya adreslerinin açacak makam tarafından bilinmemesi durumunda caiz görülebilir (39). Vasiyetnamenin açılma günü hazır olan mirasçının huzurunda yüksek sesle okunmalı ve açılan vasiyetnameye karşı ne diyecekleri sorulmalı ve fakat dinlerken hiç yorum yapılmamalıdır. Açılma gününde hazır olanların vasiyetnameyi açıkca kabul etmeleri gerekli ve zorunlu değildir; ancak bu, böyle bir şeyin caiz olmadığını da göstermez (40).

Öte yandan, vasiyetnamede vasiyet alacaklıları olarak mirasbırakan tarafından gösterilmiş kişilere, vasiyetnamenin tamamı değil de sadece kendilerini ilgilendiren bölümü tebliğ edilecektir. Buna karşılık vasiyetnamenin tamamı ile ilgili olan ve külli halef sıfatını taşıyan yasal ve atanmış mirasçılara ise vasiyetnamenin tümünün tebliğ edilmesi gerektiği doktrinde kabul edilmiştir (41).

(37) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 579; İNAN, s. 311 ve dph. 121; ESCHER, Art. 557, N. 6, s. 96.

(38) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, bu masraflar ile ilgili borcun mirasın geçişinden doğan bir borç olduğunu belirtmiştir ki, bizce de bu harcamalar bu niteliktedir (Bkz. s. 579).

(39) ESCHER, Art. 557, N. 4, s. 95.

(40) ESCHER, Art. 557, N. 5, s. 95.

(41) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 579; ESCHER, Art. 558, N. 2, s. 97.

Hukukumuzda ise, VVMT.nin bu konudaki 37. maddesinde yeterli ve doyurucu bir düzenlemenin yapılmış olduğu söylenemez. Gerçekten tüzüğün anılan 37 nci madde hükmü, mirasçı olarak atanan kimse (mansup mirasçı) için vasiyetnamenin tümünün tebliğ edilmeyeceğini düzenlemiştir ki, bu yukarıda da belirtildiği gibi küllî halef sıfatlı atanmış mirasçının aleyhinedir (42). VVMT. m. 37: "Vasiyetnamenin açılmasından sonra lehlerine vasiyet yapılmış veya mirasçı tayin edilmiş olan herkese vasiyetnamenin bu hususa dair hükümlerini ihtiva eden bir örneği, başvurular beklenmeksizin, masrafı terekeye ait olmak üzere tebliğ olunur."

Açılan vasiyetnamenin tebliğden yani MK. m. 538 gereğince, tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçtikten sonra, mirasçı olarak atanan kişiler (mansup mirasçılar) kendilerine bir mirasçılık belgesini verilmesini ve daha önceden terekeyi geçici olarak başka birinin zilyetliğine bırakan sulh yargıcından terekenin artık kendilerine teslim edilmesini talep edebilirler. Ancak sulh yargıcı, MK. m. 538 gereğince yasal bir mirasçı yada önceki tarihli bir tasarrufla lehine bir teberuh yapılan bir kimse tarafından, açılan vasiyetnameye açıkça itiraz edileceği bildirilirse veya tenkis yada iptal davası açarsa, bu durumda mirasçılık sıfatını gösterir bir resmî belge veremez.

Öte yandan, ilk durumda yani vasiyetnameye itiraz edeceğini açıkça bildirmiş olupda, bir yıl içinde herhangi bir tenfiz yada iptal davası açılmaz veya buna karşı verilen red kararı kesinleşmiş olursa, sulh mahkemesince Medeni Kanununun 538. maddesinin son fıkrası hükmü yazılarak atanan mirasçıya mirasçılık belgesi verilir (MK. m. 538 ve VVMT. m. 38 hükümleri gereğince) (43).

Buraya kadar belirtilen açılma prosedürüne uyulmamış olması, bunlara ilişkin hükümlerin birer düzenleyici hüküm olması nedeni ile vasiyetnamenin geçerliliğine etki yapmaz. Yani, tasarrufun

(42) VVMT. m. 37 hükmünde aynen şu belirtilmiştir: "Vasiyetnamenin açılmasından sonra, lehlerine vasiyet yapılmış veya mirasçı tayin edilmiş olan herkese vasiyetnamenin bu hususa dair hükümlerini ihtiva eden bir örneği, başvurular beklenmeksizin, masrafı terekeye ait olmak üzere tebliğ olunur."

(43) İMRE/ERMAN, s. 238; İNAN, s. 312.

geçerliliği konusu, bu prosedürü girilmiş olup-olmamasına yada uyulup-uyulmamasına bağlı değildir. Bu nedenle, açılma sırasında hazır olmayan bir mirasçının hakkına olumsuz bir yapma sonucuda söz konusu değildir. Açılma sürecinde temsil dahil caizdir (44).

Vasiyetnamenin açılması aşamasında, açılma gününe musalehelerin çağrılmasına gerek olmadığında bu arada belirtilmelidir (45).

Vasiyetnamenin tevdi aşamasında olduğu gibi, açılması prosedüründe uygulanan Medeni Kanunun 536. vd. madde hükümlerin ancak olumlu bir miras sözleşmesi türünde olarak üçüncü bir kişi lehine miras sözleşmesi yada tek taraflı beyanla vasiyet sözleşmesinin muhtevasına (içeriğine) giren ve vakıf kurma, vasiyeti tenfiz memuru tayini veya evlilik dışı çocuğun tanınması gibi özel bir kayıt içeren miras sözleşmeleri hakkında da uygulanabileceği belirtilmiştir (46).

Vasiyetnamenin açılmasının önemli bir hukukî sonucuda, yukarıda tenkis davaları için öngörülmüş bulunan bir beş yıllık dava açma (zaman aşımı) sürelerinin başlangıcında ölçüt olmasıdır. Gerçekte bu iki önemli miras davası için zaman aşımı, vasiyetnamenin açılması tarihinden itibaren işlemeye başlar. Bundan başka, maddi hukuk yönünden bir diğer önemli sonucu, MK. m. 537 uyarınca açılan vasiyetnamenin kendisine resmen tebliğden itibaren, atanmış mirasçı yönünden mirası red süresinin başlamasıdır (47).

(44) ESCHER, Art. 557, N. 6, s. 96.

(45) AYİTER/KILIÇOĞLU, s. 213.

(46) İNAN, s. 312.

(47) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 379; ile s. 345-346 ve s. 418.

§3- VASIYETNAMENİN YERİNE GETİRİLMESİ

A. Vasiyetname Konusunun Yerine Getirmede Önemi

Vasiyetname, vasiyet borcunun sebebi (illeti) olma bakımından özel bir önem taşır. Vasiyetnamenin maddi konusunu (içeriğini) oluşturan ve lehine yapılan bu ölüme bağlı işlemin yerine getirilmesi (Vasiyetnamenin tenfizi de denilmekte) vasiyet alacaklısını tatmin etme bakımından da aynı zamanda ifa işlemidir. Bu nedenle, vasiyetnamenin yerine getirilmesi denildiğinde, aynı zamanda bundan, içeriği oluşturan ve maddi anlamda bir ölüme bağlı tasarruf türünün (örneğin, vasiyetname ile ortada bir muayyen mal vasiyeti söz konusu ise, aynı zamanda musalehinelehtarına- alacaklısına o belirli malın teslimini; bir mirasçı atama durumu varsa, atanan mirasçının külli halef sıfatı nedeniyle te-rekeye el koyması veyahut da özel bir vasiyet çeşiti varsa (48), bu özel vasiyet borcunun ifası söz konusudur) yerine getirilmesi (icrası) kastedilmiş olmaktadır (49):

Şu durumda, vasiyetnamenin yerine getirilmesi aynı zamanda vasiyet borcunun doğumu, türü ve yerine getirme biçimi ile çok yakından ilgilidir, denilebilir. Bilindiği gibi, bir vasiyetname içeriğine giren herhangi bir vasiyet borcunun doğumu, mirasbırakanın ölümü anında kendiliğinden olur. Bununla beraber bazı borçlarda olduğu gibi, vasiyet borcunun da doğumu üzerine yerine getirilmesi hemen söz konusu olmayabilir. Çünkü, borcun doğumu ile yerine getirilmesinin istenebilmesi (muaccel sayılması) farklı zamanlarda görülebilmektedir (50). Bunun gibi, vasiyet alacağı- nında muaccel olması için ise vasiyet borçlusu sıfatını taşıyan (51) mirasçının, mirası kabul etmesi veya mirası red hakkının düşmesi gerekir (MK. m. 541/c.2).

Vasiyetname konusu yapılan şeye göre vasiyet borcunun yerine getirilmesi (ifa işlemi) de değişik olacaktır. Ortada, bir taşınmaz devrinin vasiyet borcuna konu yapılmış olması ile bir taşınır şeyin

(48) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 262-266 arası.

(49) GÜRSOY, (Şart ve Mükellefiyet), s. 475-476.

(50) GÜRSOY, (Mal Vasiyeti), s. 69.

(51) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, S. 266-267.

tesliminin yada terekeden karşılanamayacak herhangi bir faaliyetin yapılması veyahut da bir alacağın devrinin vasiyet borcu olarak mirasbırakan tarafından vasiyetname ile istenilmiş olması halinde bunların yerine getirilmesi farklı biçimlerde olacaktır.

Vasiyetname konusu olan vasiyet borcunun yerine getirilmesi aşamasında görülecek çok fazla önemi vardır. Bu nedenle, özellikle taşınmaz devrinin bir vasiyet borcu olarak vasiyetnameye konu yapılması durumunda ciddi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bunun dışında taşınırlar, alacak hakları ve diğer bir faaliyetin vasiyet borcu konusu olması halinde karşılaşılabilecek olası hukuki sorunlara da değinmek gerekir.

B- Vasiyet Borcunun Yerine Getirilmesi Biçimleri.

1- Taşınmaz Mülkiyetinin Devri Borcunda: Vasiyetname ile kendisine bir taşınmaz mülkiyetinin devri yada o taşınmazla ilgili olarak sınırlı bir ayni hakkın kurulması şeklinde bir vasiyet alacağı yöneltile bir vasiyet alacaklısı bunu ancak, Medeni Kanunun kabul ettiği ayni sistem ve tescil ilkesi nedeniyle, tapuya tescil ile kazanır (MK. m. 633). Tescil yapılmadığı sürece vasiyet borcuna konu yapılan taşınmaz üzerindeki mülkiyet ve varsa diğer bir sınırlı aynihak, vasiyetnameyi yerine getirme borcu altında bulunan mirasçılara aittir. Çünkü, mirasbırakanın ölümü ile külli halef sıfatını taşıyan mirasçılar kendiliğinden bu taşınmazı kazanmışlardır. Yani, vasiyet ifa ile borçlu birden fazla mirasçının oluşturduğu miras ortaklığı, mirasın paylaşımına kadar vasiyet borçlusu; paylaşımından sonra ise, o taşınmaz kime düşmüşse o mirasçı vasiyet borçlusudur (52).

Vasiyetnamede vasiyet olunan bir taşınmaz mülkiyeti yada sınırlı bir ayni hak ise, mirasbırakanın ölümü üzerine öncelikle o taşınmaz tapuda miras ortaklığını oluşturan mirasçılar adına geçirilmelidir. Çünkü, bu tescil adlarına yapılmadığı sürece hiçbir şekilde kazandırıcı bir işlem yapma ve bu arada tescili talep yetkisini kullanma hakkı yoktur (MK. m. 642/f.3). Bu nedenle, miras ortaklığı adına vasiyetname konusu taşınmaz tapuya tescil edil-

(52) GÜRİSOY, (Mal Vasiyeti), s. 83-84; ESMER, Galip: Mevzuatımızda Gayrimenkul Hükümleri ve Tapu Sicili, Ankara-1984, s. 364-367. arası.

dikten sonra ancak vâsiyetnamenin yerine getirilmesini isteyen vasiyet alacaklısı adına tescil işlemi yapılabilir. Bu durumda, vasiyetname, tescil işleminin bir hukuki sebebi olup, miras ortaklığını oluşturan mirasçılar bu hukuki sebep altında tescili hep birlikte talep etmek durumundadırlar (MK. m. 922'ye uygun olarak).

Sorun şu noktada yoğunlaşmaktadır: Eğer vasiyeti ifa ile yükümlü olan mirasçılar bu tescili talep etmemekte direnirlerse, vasiyetnameyi açan yetkili sulh yargıcının açılma aşamasında, vasiyetnamenin yerine getirilmesi konusunda hem vasiyetnamenin hukuken geçerliliği hem de itiraz varsa bu itirazı inceleyerek mirasçılar ile vasiyet alacaklısı arasındaki miras hukuku uyumsuzluğunu esastan çözmek yetkisi acaba var mıdır? Bu sorunun çözümü ilk bakışta güç görünmekle birlikte aslında tescili talep yetkisi ve şartı ile ilgili MK. m. 922 ve m. 633 hükümleri ile yeni Tapu Sicil Tüzüğü olarak kabul edilen tüzüğün (53) m. 11-12 ve m. 21/b bendi hükümlerini bir arada doğru bir şekilde değerlendirmek sonucunda yukarıda belirtilen sorunun çözümü açıklığa kavuşabilir.

Sulh Yargıcının, vasiyetnamenin açılması aşamasında uyguladığı prosedür ve yürüttüğü işlerin öncelikle idari nitelikte olduğu hemen belirtilmelidir. O, hiç bir biçimde vasiyetnamenin geçerliliği hukuki sorunu ile itiraz dayanağı olarak ileri sürülen iptal, tenkis yada miras sebebiyle istihkak iddialarını esastan inceleme ve sonuca bağlama yetkisine sahip değildir (54). Bu durum, kanun hükümlerinin düzenleyici ve idari nitelikte bağlı yetki olarak sulh

(53) 7.6.1994 Tarih ve 21953 Sayılı R.G.'de yayımlanan ve 743 s. TMK.nun 910. md.ne göre BK.nca 18.5.1994 tarih 94/5623 sayılı kararname ile kararlaştırılan yen TST, önceki 8.10.1930 tarih ve 10012 no'lu TSN.'i birçok yönden değiştirmiştir.

(54) ESCHER, Art. 557, N. 6, s. 96; Ayrıca bu konudaki aynen belirtilen şu karara katılamıyoruz. Çünkü vasiyetin yerine getirilmesinden daha önemli ve öncelikli bir konu o vasiyetname ile ilgili açılmış bir iptal tenkis ya da istihkak davası çözümlenmeden hiç bir surette infaz edilebilir sayılmamalıdır; "...Ölüme bağlı tasarruflar şekle aykırılık nedeni ile yok sayılmamakta ancak iptalleri mümkün olmaktadır. Bu konuda açılan dava yetkili ve görevli asliye yargıcı önünde tartışılır. Vasiyet kendisine arz edilen sulh yargıcının görevleri mahdut olup, vasiyetnamenin yerine getirilmesinden (tenfizinden) ibarettir. Söz konusu vasiyetnamenin iptali için açılan dava dahi (!) sulh yargıcının kendisine ait görevi yerine getirmesine engel teşkil etmez..." Bkz. Y. 2. HD., 23.1.1992, 36-496 (INAL, s. 211).

yargıcına, vasiyetnamenin açılması sürecinde görevlendirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Gerçekten, sulh yargıcı kendisine tevdi ve teslimi yapılan bir vasiyetnameyi tesellümünden itibaren en geç bir ay içinde, iptalini gerektirecek bir sakatlık taşıması ve hatta kesin hükümsüz sayılabilecek olmasına rağmen, teslimi ve tevdi kabul ederek açmak ödevi altındadır (55).

Öte yandan, sulh yargıcının görevi sadece vasiyetnameyi açmakla sınırlı görülür ve ayrıca geçerliliği ile yerine getirilmesi (tenfizi) gibi esasa ilişkin sorunların çözümü, esas düzenleyecek olan hakime, daha doğrusu itiraz üzerine görülecek iptal, tenkis yada miras sebebiyle istihkak davasını çözümleyecek olan Asliye Hukuk Yargıcına aittir (56).

Uygulamada vasiyetnamelerle ilgili olarak ortaya çıkan vasiyetnamenin tenfizi, tenfiz kararı gibi kavramların gerçekten neyi ifade ettikleri açıklığa kavuşturulmalıdır. Her şeyden önce, vasiyetnamenin tenfizi ve onun hakkında verilen tenfiz kararı ile yukarıda belirtilmeye çalışıldığı gibi vasiyetnamenin yerine getirilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bir görüşe göre, böyle bir kavramın bir hukuki kurum olarak Medeni Kanunumuzda bulunmaması nedeniyle uygulamada mahkemeler tarafından ortaya çıkarılmasına gerek yoktur ve tereke mahkemesi sıfatıyla sulh hukuk mahkemesi iptal veya tenkis davası açılmadığı sürece gerekli görüldüğü durumlarda vasiyetnamenin yerine getirilebilirliğini beyan edebilir (57). Gerçekten Türk Miras Hukuku sistemi içinde böyle bir kavrama başvurarak vasiyetnamenin tenfizi ile ilgili yüzeysel bir sorun ve temelsiz bir hukuki kuruma başvurmaya gerek yoktur. Ancak buna rağmen, yeni TST'nun 21. maddesinin (b) bendi ile (58), vasiyetnamelerin yerine getirilmesi so-

(55) KOÇAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 320.

(56) İMRE/ERMAN, s. 300; Bu konuda Yargıtay'ın şu kararları dikkat çekicidir: Bkz. Y. 2. HD., 24.1.1980, 254/465 ve Y. 2. HD., 2.11.1956, 5778/5388 (ŞENER, s. 1200).

(57) Bu görüş için bkz. İMRE, Zahit: Türk Miras Hukukuna İlişkin Bazı Sorunlar, MK'nun 50. Yıldönümü Sebebiyle İHF'de 1976 Ekim ayında düzenlenen Bilimsel Toplantı Raporunun IV. Bölümü.

(58) TST. m. 21/b. bendi hükmü ise aynen şöyledir: "İstem, lehine vasiyet edilen tarafından yapılırsa, hakim tarafından tescil için yazılı yazı ile birlikte TENFİZ KARARI ve vasiyetnamenin onaylı bir örneği".

rununa ve Medeni Kanunun miras veya eşya hukuku sistemine uygun bir çözüm getirmekten çok, sadece tapu sicil tekniği ve pratikliği düşünülürdür. Oysaki gerek MK'nun ilgili miras hükümleri (m. 466 ile m. 502-513 hükümleri) ile eşya hukukunun aynı sistemi ve tescili talep ilkeleri ile ilgili kurallarına (m. 633 ve m. 922 hükümlerine) ters düşerek, önceki TSN'nin m. 19/b.2 uygulamasında olduğu gibi halen çelişkili ve karışık bir uygulamaya yol açma endişesi sürmektedir. Tenfiz kararı diye bir hukuki kurumun kanuna aykırı bir biçimde tüzük değişikliği ile getirilmiş olması mevcut yanlış ve yetersiz uygulamaya hukuki bir çözüm olamaz. Bunun için de, özellikle taşınmazlarla ilgili olarak yapılacak vasiyetnemelere dayalı tescil işlemlerinde şu noktaya dikkat etmek gerekir: Taşınmaz mülkiyetinin devri yada taşınmaz üzerinde sınırlı bir ayni hak kurulması şeklinde bir musaleh lehine mirasbırakan vasiyet borçlusu mirasçılara vasiyeti ifa (bunu, vasiyetnameyi yerine getirme ile birlikte düşünmek gerekir) borcu yüklenmiş olduğu vasiyetnamelerde, vasiyetnamenin açılması aşamasından sonra, vasiyet olunan taşınmazla ilgili aynı hakkın mirasbırakanın ölümü ile hemen, lehine vasiyet edilenin (musalehin) istemine bakarak kurucu tescil işlemi yapma yoluna gidilemez. Çünkü, vasiyet olunan taşınmaz mirasbırakanın ölümü üzerine onun yerine geçen yasal ve atanmış mirasçılar (külli halef sıfatını taşıyan varisler) dışında tescili talep yetkisine sahip bir başka kimse yoktur. Musalehin vasiyet alacaklısı sıfatıyla, vasiyetname ile kendisine devri ya da lehine kurulması mirasbırakan tarafından istenen aynı bir hakkı kazanması cüz'i halefiyet ve cüz'i intikal ilkelerine dayanır. Bu ise ancak, külli halef sıfatını taşıyan mirasçılara (varislere) o taşınmaz mülkiyetinin tapuda adlarına (miras ortaklığı olarak) tescil edildikten sonra ya da vasiyetnamenin geçerliliği dava konusu yapılmış olup da, bu davanın musaleh lehine sonuçlanması veyahut da son olarak, bir miras sebebiyle istihkak veya vasiyeti ifa davasının sonucunda esasa ilişkin maddi anlamda kesinleşmiş bir mahkeme kararı verilmiş olması, durumlarında söz konusu olur (MK. m. 499-513 ve m. 537; m. 633 ve m. 922 hükümlerine göre verilen).

Eski TSN'nin uygulandığı zamanda bu nizamnamenin 19. maddesi ile görülen karışık ve tutarsız uygulama, musaleh yararına sulh yargıcının tescilin icrası için yazdığı bir tezkere ne kadar hukuki bir neden (tescil işlemine illet) oluşturmuyor idiyse, aynı

şekilde yeni TST'nün m. 21/b bendi hükmündeki tenfiz kararı ibaresi de tescil işlemi için yeterli güçte bir hukuki neden (illet) olmaktan uzaktır. Çünkü, bu şekilde bir kararı sulh mahkemesi yargıcı vasiyetnameyi açma aşamasındaki idari görevleri yerine getirirken her zaman yanlışlıkla verebilir. Bu uygulama ise, daha önce de belirtmeye çalıştığımız gibi hukuken yerinde görülemez. Çünkü tekrar etmek gerekirse, vasiyetnamenin açılmasıyla ilgili hiçbir aşamada musaleh tescili talep yetkisine sahip olmayıp, sadece esas düzenleyecek olan görevli mahkemede (ki, bu ise vasiyetnameyi açmakla görevli sulh mahkemesi değildir) vasiyetnamenin yerine getirilmesini isteyebilir. Bu istemini ise, doğal olarak öncelikle vasiyet borçlusu olan mirasçılara karşı yapabilmelidir. Ancak bundan sonra, istemi red edilince yetkili ve görevli mahkemede vasiyeti ifa davası açarak, mahkemeden vasiyetnamenin esas hakkında verilmiş olan ve Medeni Kanununun 633. ile 922. maddelerinde sözü edilen kurucu nitelikteki cebri tescile ilişkin kesin hüküm biçiminde esas düzenleyen bir karar alır. Yoksa, vasiyetnamenin açılması sırasında yetkili sulh yargıcının vasiyetnameye bir itirazın olmadığı ve tenfizi gerekir biçiminde esas çözümlenmeden verdiği bir karar değil (59) !

Böyle bir hukuki yaklaşım sayesinde TST'nün istem zorunluluğunu (m. 11), istemde bulacakları (m. 12) ve daha önemli bir hükmü olan (ama yanlış kaleme alınmış olduğunu düşündüğümüz) tenfiz kararı (!) verilmesini gerektiren maddesi (m. 21/b bendi) ile Medeni Kanununun mirasda intikal ve aynı sistemi ile tescile ilişkin ilkeleri arasında, mevcut pozitif sistem içinde korunabilmesi gereken uyumlu denge sağlanmış olacaktır. Ancak, yine son olarak Türk Miras ve Eşya Hukuku alanında kabul edilen sisteme tamamen ters bir biçimde vasiyetnamenin tenfizi diye yapay ve yüzeysel bir kavrama, karmaşık ve anlaşılması güç bir kuruma gerek olmadığı belirtilmelidir (60).

(59) Yargıtay ise bir kararında (2. HD., 2.11.1956, E. 5778, K. 5388), işaret ederek, vasiyetnameyi açma vesilesiyle taşınmazın vasiyetname lehtarına adına tesciline şeklinde nihai mahiyette bir karar veren, vasiyetnameyi açmakla yetkili ve ödevli Sulh Mahkemesi hükmünü ve Medeni Kanununun tescile ilişkin emredici hükümlerine aykırı olarak tapu sicil memurunun yapacağı tescil işlemini kanuna aykırı görüp, yerel mahkeme kararını yanlış bulmuştur. (Karar için bkz. ATASOY-YAZICI, s. 1176).

(60) Bu nedenle doktrinde İMRE/ERMAN, tarafından vasiyetnamenin tenfizi ile

2- Taşınır Bir Malın Teslimi Borcunda: Vasiyetnamenin konusu ve vasiyet borçlusunun yerine getirmekle yükümlü olduğu vasiyet borcu belirli bir taşınır malın, lehine vasiyetname yapılmış olan vasiyet alacaklısına teslimi pek fazla bir soruna yol açmaz. Bu borcun yerine getirilmesi, yapılan vasiyetnamenin türüne göre farklı biçimlerde olacaktır (61).

Vasiyetname lehtarları olan vasiyet alacaklısı, öncelikle teslim borcunu ifa ile yükümlü mirasçılardan teslimin yapılmasını talep edecektir. Talebi üzerine o malın zilyetliği bir yoldan (kısa elden, hükmen yada zilyetliğin havalesi gibi) kendine rızaen geçirilmezse; teslimi sağlamaya yönelik olarak, vasiyetnameye dayalı dava açabileceği gibi doğrudan genel haciz yolu ile teslimine konu taşınırı icra memuru aracılığıyla elde etmek yoluna da gidebilir (62).

3- Alacak Hakkının Geçirilmesi Borcu : Borçlar Kanununun alacağın temlikine ilişkin 162. ve 163. madde hükümlerine dayanarak lehine vasiyetname ile alacak hakkı geçirimi istenilen vasiyet lehtarı (musaleh), vasiyet borcu olan alacak hakkının kendine devrini talep edecektir. Alacağın kendisine temlikini talep üzerine yapılacak olan temlik tasarrufundan sonra, o alacak hakkının alacaklısı sıfatını kazanacaktır. Yani, temlik işlemi yapıncaya kadar, vasiyet borcuna konu edilen geçirilecek alacağın hiç bir surette alacaklısı sıfatını taşımaz. Çünkü bu süre boyunca, o alacak hakkı vasiyeti ifa borçlusunu olan mirasbırakanın mirasçılarında külli halefiyet ilkesi uyarınca, ölümle yasa gereği kendiliğinden geçmiştir (63).

Mirasbırakanın ölümünden önce, kendisine ait üçüncü bir kişiden talebe yetkili olduğu alacak hakkını, vasiyetnamesinde lehine vasiyet ettiği kişiye geçmesini istemiş ancak buna rağmen, vasiyet borçlusunu, bu alacağı temlik etmekten kaçınmış olabilir. Bu

ilgili olarak kabul edilen görüşe biz de katılmaktayız (bkz. s. 284). Çünkü, vasiyetnamenin tenfizinin MK. da pozitif bir dayanağı olmadığı gibi eşya ve miras hukuku ilkeleri ve kuralları arasında çatışma yaratmaya elverişli olduğu söylenebilir (Özellikle vasiyetname konusu bir taşınmaz üzerinde aynı hak devrini amaçlamakta ise).

(61) GÜR SOY, (Mal Vasiyeti), s. 99.

(62) GÜR SOY, (Mal Vasiyeti), s. 99.

(63) GÜR SOY, (Mal Vasiyeti), s. 99.

halde vasiyet alacaklısı (lehine alacak hakkı geçirilmesi istenen musaleh) BK. m. 164 uyarınca, temlikden kaçınan vasiyet borçlusuna karşı bir dava açarak mahkemeden alacağı hüküm ile alacağın kendisine geçirilmesini (kazaî temlik) sağlayabilir (64).

4- Diğer Bir Faaliyetin Vasiyet Borcu Olması ve Tedarik Vasiyetinde : Mirasbırakan, vasiyetnamesinde vasiyet borcu olarak terekede bulunmayan ancak terekeden karşılığı (parasal gideri) sağlanacak bir faaliyetin vasiyet alacaklısı lehine yerine getirilmesini öngörebilir (MK. m. 464/c.3). Bu durumda, terekede bulunmayan ve faaliyet için gerekli olan malı yada masrafı tedariki (karşılama) söz konusudur. Bununla ilgili olarak, iki olasılık aklı gelebilir: Mirasbırakanın vasiyetname yapma iradesini açığa vurduğu sırada yapılmasını istediği faaliyet için gerekli mal terekededir ancak daha sonra mirasbırakanın terekesinden çıkmıştır (1. olasılık) yada vasiyet borcuna konu mal bu sırada mirasbırakanın malvarlığında hiç yoktur (2. olasılık).

Her iki olasılıkta da, MK. m. 464/c.3 hükmü uyarınca, vasiyeti ifa borcunun ortadan kalkması karine olarak kabul edilir. Ancak, buna rağmen eğer mirasbırakan her halükarda o malın bir yoldan (terekeinde bulunmasa bile) tedarik edilmesini ve o faaliyetin yerine getirilmesini vasiyetnamesinde istemiş olabilir. Mirasbırakanın iradesinin bu yolda olduğunu lehine bu şekilde vasiyet düşünölmüş olan vasiyet alacaklısının kanıtlaması durumunda vasiyetnamenin yerine getirilmesi ve dolayısı ile vasiyet borcunun ifası gereklidir (65).

Öte yandan, herhangi bir tasarrufun yada bir faaliyetin vasiyet borcu olarak gösterildiği bu durumlarda, vasiyet alacaklısı az önce anılan MK. m. 464 hükmü yani sıra her zaman BK. m. 97 hükmüne dayanarak da vasiyetin yerine getirilmesi istemi ile vasiyeti ifa davası açabilecektir (66).

C- Görevli ve Yetkili Mahkeme.

1. Görevli Mahkeme: Vasiyetnamelerin yerine getirilmesi

(64) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 264.

(65) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 266.

(66) GÜRİSOY, (Mal Vasiyeti), s. 99-100.

konusunda açılacak vasiyeti ifa davası ile uygulamada vasiyetnamelerle ilgili olarak verilen tenfiz kararı verilen davalarda hangi mahkemenin görevli olacağı birbirinden farklı iki görev konusudur (67).

Bu nedenle, vasiyetnameler için verilecek tenfiz kararını hangi mahkemenin vereceği konusunda Yargıtay HGK. bir kararında (68), vasiyetnamenin tenfizi ile ilgili davaların MK. m. 535 vd. hükümlerindeki prosedürün yapılması ve bazı tespitlerin yapılmasını amaçlayan davalar olduğu ve bu nedenle görevli mahkemenin anılan maddede de (m. 535/1.1) gösterildiği gibi sulh mahkemesi olduğu belirtilmiştir.

Gerçekten de vasiyetnameyle vasiyet olunan malın durumuna göre maliki olan yasal veya atanmış mirasçılarının hepsine, birkacına ya da birbirine (vasiyet borçlusu olarak miras ortaklığı olabileceği gibi mirasbırakanın bir kaç mirasçısı ya da bir mirasçısı veyahutta vasiyeti tenfiz memuru gösterilmişse) karşı açılan vasiyeti ifa davası için görevli mahkeme yerine getirilmesi istenen vasiyet borcunun dava konusu edilen miktarına göre Sulh ya da Asliye Hukuk Mahkemesidir. Çünkü bu davalar için, ne HUMK. ne MK.da özel ve istisnai bir görev kuralı yoktur. Bu nedenle de, istisnalar dışında görevli mahkeme "İkimilyonluk sınırı geçip-geçmeme ile ilgili ana kurala göre belirlenecektir (Bkz. HUMK., M. 8/1; 469 S. K. M. 3).

2- Yetkili Mahkeme: Vasiyetnamenin yerine getirilmesi ve vasiyeti ifa davaları için kesin yetkili mahkeme neresi olduğu şu şekilde belirtilebilir:

MK.nun 518. maddesinde mirasa ilişkin iptal, tenkis, taksim ve miras sebebiyle istihkak davaları için yetkili mahkeme miras bırakanın son ikametgahındaki mahkemedir. Vasiyetin yerine

(67) KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, 2. ve 3. basılara Ek kitap, İstanbul-1992, s. 54 (Yazar, tenfiz kararı ile vasiyet borcunun ifasını sağlamak amacıyla açılan vasiyeti ifa davası sonucu verilen karar arasında -hakkı olarak- doğrudan (bir ilgisinin bulunmadığına işaret etmiştir).

(68) Y. HGK., 13.2.1991, E. 1990/2.648, K. 1991/65 (YKD. 1991/6, s. 822). Ayrıca Krş. Yargıtay üyelerinin (Tahir ALP, ve Ş.D. KABUKÇUOĞLU) karara ekli karşı oy yazıları.

getirilmesi ve vasiyetnamenin tenfizinde ise yetkili mahkemenin neresi olacağı konusunda iki görüş ileri sürülmüştür: Birinci görüş, vasiyeti ifa borcunu, ifa ile borçlu mirasçılarının kişisel borcu olarak görerek bunların ikametgâhı mahkemesini, diğer bir görüş ise, amaca uygun olanın miras bırakanın son ikametgâhı mahkemesini yetkili görmek gerektiğini, çünkü vasiyet alacağının miras bırakanın ölümüyle doğması bakımından bu mahkemeyi yetkili saymaktadır (69).

Görüşümüze göre ise, vasiyeti ifa davalarının (her ne kadar vasiyet alacağı kişisel ise de) özellikle vasiyet borçlusu, bütün mirasçılarının oluşturduğu miras ortaklığı ise, mirasbırakanın son ikametgâhındaki mahkeme yetkili olmalıdır.

§4- YABANCILARLA İLGİLİ VASİYETNAMELERİN AÇILMASI VE YERİNE GETİRİLMESİ:

Türk milletlerarası miras hukuku alanında, taşınır miras ile taşınmaz miras ayırımı yapılmaksızın prensip olarak, miras uygulanacak hukuk (İntikal Kanunu), tek bir hukuka yani ölenin (mirasbırakanın) milli hukukuna tabi kılınmıştır. Ancak, Türkiye'de bulunan taşınmazlar bakımından istisna konularak (MÖHUK. m. 22/f.1 hükmü ile) taşınmaz miras hakkında Türk hukukunun uygulanacağı kabul edilmiştir. Şu durumda, ölen bir yabancı Türkiye'de bulunan taşınmaz terekesi dışında, mirasa ilişkin sorunlarında bir bütün halinde ölenin milli hukuku uygulanacağı söylenebilir (70).

MÖHUK'un düzenleme şekline göre, mirasın açılması, iktisabı ve taksimi ile ilgili miras hukuku sorunlarında terekenin bulunduğu yer hukuku yetkili kılınmıştır (MÖHUK. m. 22/f.2). Yani, ölen bir yabancı kişinin mirasına uygulanacak hukuk, yabancı bir miras hukuku olsa dahi Türkiye'de bulunan menkul terekesi hakkında, Türk miras hukuku hükümleri uygulanacaktır.

Öte yandan, ölen yabancı bir mirasbırakanın vasiyetname yapma ehliyeti ve vasiyetnamenin şekli sorunlarında çözüm, yi-

(69) GURSOY, (Mal Vasiyeti), s. 100.

(70) NOMER, Ergin: Devletler Hususi Hukuku, İstanbul-1988, s. 292-293.

ne MÖHUK.nun 22. madde göstermektedir. Ehliyet, yabancı kişinin vasiyetnamenin yapıldığı andaki milli hukukuna tabidir (MÖHUK. m. 22/f.5) şekil ise, ölenin milli hukukuna veya vasiyetnamenin düzenlendiği yer hukukuna (Locus Regit Actum = LRA kuralı) tâbidir. Yabancı mirasbırakanın yaptığı vasiyetname ya kendi milli hukukunun şekline ya da düzenlendiği yer hukukunun şeklinden birine uygun olması yeterlidir. Ayrıca belirtilmelidir ki, yabancı bir ülkede yapılmış bir vasiyetname, yabancı- nın Türkiye'deki taşınmazları bakımından Türk hukukunun aradığı şekil şartlarına uygun olarak yapılmış ise şekil açısından geçerli kabul edilir (MÖHUK. m. 6 ve m. 22/4) (71).

Türkiye'de mirasçı bırakmadan ölen bir yabancı- nın terekesinin yabancı bir devlete geçmesini önlemek amacıyla, Türkiye'deki terekesi miras statüsüne göre mirasçısız kalmış ise, Türk Devleti mirasçı olacaktır (MÖHUK. m. 22/f.3). Buna göre yabancı bir devletin Türkiye'de tereke üzerinde mirasçı olarak hak sahibi olması imkanı yoktur (72).

Yabancı bir kimsenin bıraktığı vasiyetnamelerin açılması ve yerine getirilmesinde kısaca belirtmeye çalıştığımız yukarıdaki esas ilke ve kurallara dikkat edilmesi gerekir. Bu belirtilenlerden başka Medeni Kanunumuzun 531-538. maddeleri arasında düzenlediği terekenin (Mirasın) ve vasiyetnamenin açılması ile ilgili genel ve özel ihtiyat tedbirleri miras intikalini sağlamaya yönelik birer çekişmesiz yargı işlemleri olmaları nedeniyle Lex Fori'ye tabi mirasın intikaline ait konulardır. Bu konuda devletler arasında karşılıklılık esasına göre yapılan ikili anlaşmalarla bu tedbirlerin alınmasındaki yetkili makam, kapsam ve vasiyetnamelerin yerine

(71) NOMER, s. 297-298, Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz.: NOMER, Ergin: Yabancıların "Ahkâmı Şahsiyesi" (Statut Personel) ve Terekesi ile ilgili ihtilaflarda Türk Kanunlar İhtilafı Sisteminin Gelişimi, İHF. 50. Yıl Armağanı, 1973, s. 525 vd.; BERKİ, Şakir: Devletler Hususi Hukukunda Tatbiki Yönden Şahıs, Aile ve Miras Hukuku, AD., 1950, No. 3; BERKİ, O. Fazıl: Türk Devletler Özel Hukukunda Vasiyet, A.H.F., 1945, II.

(72) NOMER (Devleler Hususi), s. 296 ve ayrıca dpn. 117'ye bkz.: Yabancı Tüzel kişilerin taşınmaz kazanamayacağı konusu ile ilgili olarak bkz. Y. 2. HD., 6.7.1971, 4449 E., 4399 K. (DALAMANLI, s. 319-320); Yabancı uyruklarının mirasçılığı ve terekeleri konusunda ayrıntılı ve geniş bilgi için bkz. BOLAK, s. 721 vd.

getirilmesi gibi konulara çözüm getirilmektedir. Bu yola gitmek, devletlerin, çekişmesiz yargı alanındaki mahkeme ve makamların milletlerarası yetkisini tek taraflı olarak belirleyememesinden kaynaklanır (73).

Türkiye'de ölen yabancı bir kişinin taşınır terekesi hakkında kendi milli hukukunun uygulanacağı ve bu kişinin Türkiye'deki taşınır malları ile ilgili satış ve bloke gibi işlemlere Sulh Yargıcı birer ihtiyati tedbir olarak girişemez (74). Böyle durumlarda, yabancıнын terekesi hakkında bir işlem yapmadan önce (75), o yabancıнын yurттаşı olduğu devlet ile Türkiye arasında bir adli sözleşme olup olmadığına bakılacak ve bir sözleşme varsa, ona göre gerekli işlemler yapılacaktır. Genellikle bu sözleşmelerde konsolosluklara karşılıklılık esaslarına göre ayrıntılı yetkiler tanıdığı için özellikle yabancıнын terekesi üzerinde hak iddia eden kişiler de varsa terekeyle ilgili ihtiyati tedbirlerin yabancıнын öldüğü yer Sulh Yargıcı tarafından (Lex Fori esasına göre) alınabilmesi olanağı vardır (76).

Öte yandan, yabancı bir kişinin geride bıraktığı vasiyetnamenin yerine getirilmesi sorunu da önem taşımaktadır. Bu durumda, yabancıнын dava konusu yapılan vasiyetnamesinin usulüne uygun ve infaz edilebilir olması gerekir (HUMK. m. 537 vd. hükümleri uyarınca). Bunun için de yabancıнын millî hukukuna göre bu vasiyetnamenin geçerli ve yerine getirilebilir olduğu, o yerdeki yetkili makam tarafından yazılı bir karara (ilama) bağlanmış ve sonra da yetkili Türk Asliye Hukuk Yargıcı tarafından verilecek tenfiz kararının verilmiş olması gerekir. Ancak bu aşamadan sonra yetkili sulh yargıcı (ölenin Türkiye'deki son ikametgâhındaki) kendisine tevdi edilen vasiyetnameyi Asliye Mahkemesi'nin tenfiz kararına göre Medeni Kanun'un 535-538. maddelerine uy-

(73) NOMER (Devletler Hususi), s. 299.

(74) Bkz. Y. 2 HD., 3.10.1969, E. 4904, K. 4369 (DALAMANLI, s. 308).

(75) Ki., bu aşamada özellikle yabancılarına ait tereke defterinin ne şekilde tutulacağı konusu önem taşır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. DALAMANLI, s. 293.

(76) Y. 2. HD., 11.6.1948, 1990/3569 (DALAMANLI, s. 305); yabancı bir kimse- nin terekesinin mirasçısız kalması halinde ne olacağı ve hangi devlete geçeceği konusunda bkz. BOLAK, s. 725-726.

gun olarak (Lex Fori esası gereğince) açılması prosedürünü ve yerine getirilmesi işlemlerini yapacaktır (77).

Yabancı uyruklu kişilerin, ölen bir Türk mirasbırakanından miras alabilmeleri ancak, o yabancı kişinin ülkesinde de aynı şekilde Türk yurttaşlarına miras hakkı tanınması karşılığında mümkündür. Yabancıların miras yoluyla bir hak ve bu arada vasiyetname ile lehlerine yapılan tevcihleri kazanabilmesi için, 2644 s. Tapu Kanunu (m. 36 ve 37) ve 1062 s. Mukabele Bilmisil Kanununun ilgili hükümlerindeki sınırlamalara ve karşılıklılık ilkesine (mütekabiliyet esası) uygun olarak, gerekli şartlar aranır (78).

Bu konuda son olarak Türk uyruklu bir mirasbırakana yabancı uyruklu bir kimsenin mirasçı olması ile ilgili olarak şu noktaya da işaret etmek gerekir: Bu gibi bir durumda 403. s. TVK.nun ilgili hükümleri uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmış olan yabancı-
nın mirasçılık hakkı ve ehliyeti konusu yine 1062 s. K. hükümleri ve karşılıklılık esaslarına uygun olarak belirlenecektir (79).

SONUÇ:

Vasiyetnamenin açılması ve yerine getirilmesi konusu hakkında yapılan bu incelemede; öncelikle, vasiyetname kavramı üzerinde durulduktan sonra vasiyet terimi ile olan farkı belirtilmiş olup, mirasın intikali sistemi içerisinde intikale bağlı genel ihti-

(77) Bkz. Y. 2. HD., 13.5.1968, E. 6717, K. 3095 (DALAMANLI, s. 309-310); Y. 2. HD., 15.5.1978, 1978/3759-3876 (İBD., 1979 ocak-şubat-mart s. 143). Anılan ve yollamada bulunulan kararlarda özetle; vasiyetnamenin açılmasından itibaren bir yıl içinde iptal davasının açılabilmesi ancak, iptal davasının açılmayacağı verilen bir aylık sürenin geçmesiyle anlaşılınca, vasiyetnamenin yerine getirilmesine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

(78) ESMEER, s: 367-368; ayrıca bkz.; Y. 2. HD., 3.6.1971, E. 3475, K. 3585 (DALAMANLI, s. 317); Y. 5. HD., 28.11.1949, E. 1424, K. 2940 (ESMEER, s. 368); Y. 2. HD., 1.2.1973, E. 385, K. 442 (İBD., 1973, S. 3-4, s. 422); BOLAK, s. 726-731 arası.

(79) BOLAK, s. 732; ayrıca yabancı uyruklunun, bir Türk mirasbırakana mirasçılığının devletler miras hukuku kuralları çerçevesinde mümkün olduğuna ve buna ilişkin olarak ta, o yabancının kendi ülkesindeki vatandaşlarına bir Türk'ün mirasçılığının kabul edilmesi şartına, Yargıtay bir kararında işaret etmiştir. Anılan karar: Y. 2. HD., 3.6.1971, E. 3475, K. 353 (Bkz. RKD., Kasım-1971, s. 384; BOLAK, s. 782-783).

yati tedbirlerin neler olduğu ve hangi durumlarda ne gibi yollara başvurulacağı konuları genel hatları ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu açıklamalardan yola çıkarak, Medeni Kanun tarafından özel olarak ihtiyati tedbir niteliğinde hükümler ve bu arada özellikle vasiyetnamelerin açılma prosedürü, izlenen süreçte dikkat çeken ve uyulması zorunluluğu bulunan hukuki durumlar incelenmiştir.

Sulh yargıcının, kendisine tevdi ve teslim edilen vasiyetname ile ilgili olarak yapacağı idari nitelikteki işlerin sınırı ve bu sınırlar içerisinde (vasiyetnameyi açarak ilgililere tebliğ, atanmış bir mirasçı varsa ona bir mirasçılık belgesi verme, terekeye giren mallara yasal mirasçılardan geçici olarak el koymasına izin verme yada resmi idare yoluna gitme) kalması gerektiğine işaret edilmiştir. Bu nedenle, uygulamada görülen "vasiyetnamenin tenfizi kararı"nın tapu sicilinde kurucu nitelikte bir tescil işlemine olanak veren ve eda emri içeren bir karar olarak değerlendirilemeyeceği önemle belirtilmiştir. Böyle bir kararın, mevcut miras ve eşya hukuku sistemimize aykırı olduğu ve hiç bir biçimde mülkiyeti geçirmeye elverişli, daha doğrusu bir aynı hakkı kurucu nitelikte olmadığı tekrar belirtilmelidir.

Öte yandan, çalışmamızda vardığımız önemli bir diğer nokta ise, vasiyetname konusu şeyin türüne göre vasiyet borcunun ifasının değişiklik göstermekte olmasıdır. Bu, daha çok taşınmaz mülkiyeti devrini yada üzerinde sınırlı bir aynı hak kurulmasını konu edinen vasiyetnamelerin yerine getirilmesinde hukuki bir önem taşır. Yine bu paragrafta vasiyetnamelerin açılması ve yerine getirilmesi konularında görevli ve yetkili mahkeme MK. ve HUMK. hükümlerine göre açıklanmaya çalışılmıştır.

İncelememizin son paragrafında ise, yabancılarla ilgili (miras bırakan yada mirasçılık sıfatlarına göre) vasiyetnamelerde açılma ve yerine getirilme konuları, bu konudaki milletlerarası miras hukuku kurallarına ve MÖHUK'daki hükümlere başvurularak kısaca anlatılmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR :

- AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet : Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara-1991.
- BERKİ, O. Fazıl : Türk Devletler Özel Hukukunda Vasiyet, AHF.-1945, II.
- BERKİ, Şakir : Devletler Hususi Hukukunda Tatbiki Yönden Şahıs, Aile ve Miras Hukuku A.D.-1950, No: 3.
- BÖLAK, A. Ertuğrul : Uygulamalı Miras ve Tereke Hukuku, İstanbul-1980.
- DALAMANLI, Lütfi : Miras Hukuku Tatbikatı, Açıklamalı-Örnekli-İçtihatlı, Ankara-1979.
- DALAMANLI, Lütfi/KAZANCI, Faruk/KAZANCI, Muharrem: İlmî ve Kazai İçtihatlarla, Açıklamalı Türk Medeni Kanunu, C. III (md. 439-617). Miras Hukuku, İstanbul-1991.
- EREN, Fikret : Türk Medeni Hukukunda Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara-1966.
- ESCHER, Arnold : Das Erbrecht, 2. Abt., Der Erbgang (Art. 537-640), 3. Aufl., Zürich-1960.
- ESMER, Galip : Mevzuatımızda Gayrimenkul Hükümleri ve Tapu Sicili, Ankara-1984.
- GÜRSOY, K. Tahir : Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti, Ankara-1955 (Mal Vasiyeti).
- GÜRSOY, K. Tahir : Ölümüne Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet, AHF., C. X (Şart ve Mükellefiyet).
- İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan : Miras Hukuku (Kanuni Mirasçılık-Ölümüne Bağlı Tasarruflar-Mirasın İntikali-Mirasın Taksimi) İstanbul-1993.
- İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan : Türk Miras Hukukuna İlişkin Bazı Sorunlar, MK.nun 50. Yıldönümü Sebebiyle İHF'de, 1976 Ekim Ayında düzenlenen Bilimsel Toplantı Raporunun IV. Bölümü.

- İNAL, Nihat : Uygulamada Miras Davaları, Eskişehir-1994.
- İNAN, Ali Naim : Miras Hukuku, 2. Bası, Ankara-1982.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip : Miras Hukuku, Hiç Değiştirilmemiş 3. Bası, İstanbul-1987.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip : Miras Hukuku, 2. ve 3. Basılara Ek Kitap, İstanbul-1992.
- NOMER, Ergin : Devletler Hususi Hukuku, İstanbul-1988.
- NOMER, Ergin. : Yabancıların "Ahkamı Şahsiyesi" (Statut Personel) ve Terekesi İle İlgili İhtilaflarda Türk Kanunlar İhtilafı Sisteminin Gelişimi, İHF. 50. Yıl Armağanı, 1973.
- OĞUZMAN, M. Kemal : Miras Hukuku, 5. Bası, İstanbul-1991.
- ÖNDER, Akil : Miras Hükümlerinden Terekeye Müteallik İhtiyati Tedbirler, A.D., S. 4 (1943).
- ŞENER, Esat : Eski ve Yeni Miras Hukuku Şerhi, Ankara-1988.
- TUOR, Pierre, İMK'nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı (çev. Amil ARTUS), 1. Kısım, Ankara-1959.
- ÜLGENALP; Nuri : Mirasın Açılması, İhtiyati Tedbirler, A.D., S. 10 (1944).
- YAZICI, Hilmi/ATASOY, Hasan : Şahıs, Aile ve Miras Hukuku İle İlgili Yargıtay Tatbikatı (1952-1970), Kanun Metni-Açıklamalı ve Emsal İçtihatlar, Ankara-1970.